

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองแขงสี อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ การปฏิบัติจริงร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน ครูในโรงเรียน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้การปฏิบัติจริงร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองแขงสี
2. ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้การปฏิบัติจริงร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองแขงสี
3. ความคิดเห็นของนักเรียน ครูในโรงเรียน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้การปฏิบัติจริงร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองแขงสี

สรุปผล

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองแขงสี พบว่า

1.1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน เป็นรูปแบบที่เน้นการปฏิบัติจริง ประกอบด้วยกิจกรรม 4 ขั้นตอน คือ การวิเคราะห์งาน วางแผนการทำงาน ปฏิบัติงานตามที่วางแผน ประเมินและปรับปรุงผลงาน

1.2 การสำรวจบริบทบ้านหนองแวงอี พบว่า ชุมชนชาวบ้านหนองแวงอี มีทั้งทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย สถานที่สำคัญ ทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในหมู่บ้าน มีความพร้อมที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนได้

1.3 กำหนดฐานการจัดการเรียนรู้ จากการจัดสนทนากลุ่มแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และกำหนดเรื่องที่น่าสนใจพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานได้ 3 เรื่อง นำมาจัดฐานการเรียนรู้ ดังนี้ ฐานที่ 1 การประดิษฐ์ตกแต่งบายศรี ปากชาม ฐานที่ 2 การทำขนมเทียนไส้หวาน ฐานที่ 3 การสานชะลอมหลายเฉลวหก

1.4 เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้การปฏิบัติจริงร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนา ทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 14 คน 3 ฐาน การเรียนรู้ ได้แก่ ดังนี้ ฐานที่ 1 การประดิษฐ์ตกแต่งบายศรีปากชาม ฐานที่ 2 การทำขนม เทียนไส้หวาน ฐานที่ 3 การสานชะลอมหลายเฉลวหก ซึ่งมีกิจกรรมการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือการวิเคราะห์และศึกษางาน วางแผนการทำงาน ปฏิบัติงานตามที่วางแผนไว้ รู้จักประเมิน และปรับปรุงผลงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น 2 คน คือ คุณยายคำนาง เทพสุริ คุณแม่ทองใส ภูถุกใจ และพระภิกษุ 1 รูป คือ หลวงพ่อทองสา ธมวโร และครูผู้ช่วย อีก 1 คน คือ คุณครูสุรินทร์ วงษาเกษ

1.5 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติจริงร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วย กิจกรรมการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน เมื่อนำมาสังเคราะห์ พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้มีความ สอดคล้องกับตัวชี้วัดทักษะกระบวนการทำงาน ตามหลักสูตรแกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี พุทธศักราช 2551

2. ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้การปฏิบัติจริงร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน

ผลการกิจกรรมการเรียนรู้ ฐานที่ 1 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้การปฏิบัติ จริงร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน เรื่อง การประดิษฐ์ตกแต่งบายศรีปากชามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โดยการสังเกตทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน พบว่า นักเรียนจำนวน 14 คน

มีการพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานอยู่ในระดับดีมากโดยมี (ค่าเฉลี่ย 3.52 – 3.83) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ระดับ .08 - .43 และเมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่า นักเรียนมีการพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานอยู่ใน ระดับดีมาก มีคะแนนรวมทั้งหมดมีค่าเฉลี่ย 3.85 คิดเป็นร้อยละ 88.04 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .09

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ฐานที่ 2 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้การปฏิบัติจริงร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน เรื่อง การทำขนมเทียนไส้หวาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ผลการประเมิน โดยการสังเกตทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน พบว่า นักเรียนจำนวน 14 คน มีการพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานอยู่ในระดับดีมากโดยมี (ค่าเฉลี่ย 3.51 – 3.82) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ระดับ .23 - .15 และเมื่อพิจารณาโดยรวม นักเรียนมีการพัฒนาทักษะกระบวนการทำงาน อยู่ในระดับดีมาก คะแนนรวมทั้งหมดมีค่าเฉลี่ย 3.58 คิดเป็นร้อยละ 89.58 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .03

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ฐานที่ 3 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้การปฏิบัติจริงร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน เรื่อง การสานชะลอมลายเฉลวหก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ผลการประเมิน โดยการสังเกตทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน พบว่า นักเรียนจำนวน 14 คน มีการพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานอยู่ในระดับดีมากโดยมี (ค่าเฉลี่ย 3.56 – 3.8) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ระดับ .16 - .25 และเมื่อพิจารณาโดยรวม นักเรียนมีการพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานอยู่ในระดับดีมาก คะแนนรวมทั้งหมดมีค่าเฉลี่ย 3.62 คิดเป็นร้อยละ 90.27 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .04

สรุปผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน ผู้วิจัยได้นำผลรวมคะแนนการสังเกตทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน ทั้ง 3 ฐานการเรียนรู้มาวิเคราะห์ พบว่า นักเรียนมีการพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานลำดับดังนี้ 1) ทักษะการปฏิบัติงานตามแผน อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.71 2) ทักษะการวิเคราะห์และศึกษางาน อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.61 3) ทักษะการวางแผนการทำงาน อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.60 4) ทักประเมินและปรับปรุงผลงาน อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.51 สรุปโดยรวมนักเรียนมีการพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานทั้ง 4 ขั้นตอน อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.59 คิดเป็นร้อยละ 89.44

ผลจากการสังเกตสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ การปฏิบัติจริงร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 14 คน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สรุปโดยภาพรวมได้ ดังนี้

บรรยากาศการเรียนการสอนโดยทั่วไป ครูผู้ร่วมวิจัย ภูมิปัญญาท้องถิ่นพยายามพูดคุย เป็นกันเองแบบญาติผู้ใหญ่ในท้องถิ่น ให้นักเรียนรู้สึกเป็นกันเองมากที่สุด นักเรียนมีความ สนใจ กระตือรือร้นในการเรียนรู้ ทุกคนพยายามที่ปฏิบัติตามคำแนะนำของครู และภูมิปัญญา ท้องถิ่น ฝึกปฏิบัติ ตามขั้นตอนด้วยความเต็มใจ ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นจะ แนะนำเทคนิคต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานทุกครั้ง บรรยากาศการเรียนไม่เคร่งเครียดสนุกสนาน สังเกตทุกคนมีรอยยิ้ม เสียงหัวเราะในขณะที่ปฏิบัติงาน เมื่อพบปัญหานักเรียนจะบันทึกไว้และ แก้ไขปัญหาได้ปัญหา

ด้านปัญหาที่เกิดขึ้น พบว่า มีนักเรียนบางคนตั้งใจปฏิบัติงานแต่ขาดความประณีต ลงมือวัสดุอุปกรณ์บ้าง ทำงานช้าเสร็จไม่ทันเพื่อน ต้องใช้สัปดาห์ระยะเพื่อให้เกิดความ ชำนาญมากขึ้น ปัญหาบางครั้งในการสอนการปฏิบัติงาน เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่สามารถใกล้ชิดกับนักเรียนหญิงได้ เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นพระสงฆ์

แก้ปัญหาโดยใช้ระบบที่สอนน้อง มีครู และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้นักเรียนฝึกปฏิบัติซ้ำ และแนะนำให้นักเรียนไปฝึกทำที่บ้าน เพื่อให้เกิดความชำนาญยิ่งขึ้น นักเรียนสามารถทำได้ สวยงามประณีตยิ่งขึ้น ส่วนนักเรียนที่ตั้งใจปฏิบัติงานแต่ขาดความประณีตลงมือวัสดุอุปกรณ์ บ้าง ทำงานช้าเสร็จไม่ทันเพื่อน ผู้สอนแก้ปัญหาโดยให้นักเรียนมาฝึกทำให้เวลาพักหรือเวลา ว่าง แต่เน้นให้นักเรียนใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีในท้องถิ่นอย่างคุ้มค่าและให้ประหยัด นักเรียนฝึก บันทึกปัญหาที่พบเพื่อที่จะได้นำมาแก้ไขงานในครั้งต่อไปได้ที่สำคัญนักเรียนต้องรักษาความ สะอาด ประหยัด และนักเรียนควรจดบันทึกปัญหา ข้อดี ข้อเสีย ที่พบในขณะที่ปฏิบัติงาน ไว้ เพื่อที่จะนำมาแก้ไขและปรับปรุงงานในครั้ง

3. ความคิดเห็นของนักเรียน ครูในโรงเรียน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีต่อรูปแบบ การจัดการเรียนรู้การปฏิบัติจริงร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการ ทำงานของนักเรียน

พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียน ครู ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีต่อรูปแบบการจัด การเรียนรู้การปฏิบัติจริงร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานของ นักเรียน ในภาพรวมนักเรียน ครู ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้

การปฏิบัติจริงร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน รวมคะแนนทั้งหมดอยู่ในระดับ เห็นด้วยอย่างยิ่ง มีค่าเฉลี่ย 4.47 คิดเป็นร้อยละ 89.66 มีค่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.29 ที่จะนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้การปฏิบัติจริงร่วมกับภูมิปัญญา ท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียนมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและ เทคโนโลยี

อภิปรายผล

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้การปฏิบัติจริงร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะ กระบวนการทำงานของนักเรียน ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน การเรียนรู้ การปฏิบัติจริงเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติกิจกรรมตามลำดับขั้นตอน โดยครู ภูมิปัญญาท้องถิ่นสร้างสถานการณ์กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นให้ผู้เรียนรู้จัก การวิเคราะห์งาน วางแผนการทำงาน ปฏิบัติงานตามที่วางแผนไว้ รู้จักประเมินและปรับปรุง ผลงาน การจัดสนทนากลุ่ม แสดงความคิดเห็น กำหนดเรื่องและฐานการจัดการเรียนรู้ คือ ฐานที่ 1 การประดิษฐ์ตกแต่งบายศรีปากชาม ฐานที่ 2 การทำขนมเทียนไส้หวาน ฐานที่ 3 การสานชะลอมลายเฉลวหก และรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และให้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ ควรมีการจัดประชุม เสนอกันอย่างแพร่หลายเกี่ยวกับการ เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้และธรรมชาติ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกันทุกฝ่ายและเกิด ความร่วมมือกันอย่างต่อเนื่อง สื่อและแหล่งเรียนรู้ควรใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายน่าสนใจ และมีอยู่ในท้องถิ่น มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงแบบมีส่วนร่วมโดย นักเรียน ครู และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการเชื่อมโยงบทบาทครอบครัว สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษา ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในท้องถิ่น ชุมชน สามารถสะท้อน ความคิดเห็น เป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและประโยชน์ โดยรวม สามารถเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนได้อย่างเหมาะสม กับการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 กล่าวถึง ความสำคัญของการจัด กระบวนการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน และความแตกต่างระหว่าง บุคคล รวมทั้งการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์ และการ

ประยุกต์ความรู้มาใช้แก้ปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น พัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพกระทรวงศึกษาธิการ ตระหนักและเห็นความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ และทักษะกระบวนการทำงาน เพื่อเป็นพื้นฐานให้กับนักเรียนและมาตรฐานที่ 7 เป็นมาตรฐานด้านทักษะในการทำงาน รักการทำงาน ทำงานที่ถูกต้องตามขั้นตอนจนเกิดความชำนาญและผลงานที่มีจะนำไปสู่การพัฒนา ด้านต่าง ๆ อย่างไม่รู้จักจบ อย่างไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือการเมือง ครูทุกคนควรให้ความสำคัญกับ เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานให้กับผู้เรียนอย่างจริงจัง ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนสมรรถนะที่ 4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริม ความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

2. การใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้การปฏิบัติจริง ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน พบว่า นักเรียนมี 1) ทักษะการวิเคราะห์ และศึกษางาน คือ นักเรียนได้ลงมือฝึกทักษะปฏิบัติกิจกรรมตามลำดับขั้นตอน โดยครูผู้สอน สร้างสถานการณ์กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นนักเรียนสามารถจำแนกงานว่าเป็นงานประเภทใด ต้องใช้วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมืออะไรบ้าง มีขั้นตอนและวิธีการอย่างไร 2) ทักษะการวางแผนในการทำงาน คือ นักเรียนสามารถวางแผนการทำงานจะออกแบบงานที่จะทำอะไร กำหนดวัตถุประสงค์ในการทำงาน กำหนดวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมืออย่างไร แบ่งหน้าที่กันทำอะไร วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไขก่อนลงมือปฏิบัติ การประเมินผลงานก่อนปฏิบัติ ขณะปฏิบัติ และหลังปฏิบัติ 3) ทักษะการปฏิบัติงานตามแผน นักเรียนได้ฝึกทักษะปฏิบัติกิจกรรมตามลำดับขั้นตอน โดยครูผู้สอนสร้างสถานการณ์กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นให้ผู้เรียนได้ทำงานเป็นไปตามลำดับขั้นตอนที่วางแผนไว้ฝึกให้มีลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงานการมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ความขยันอดทน ความซื่อสัตย์ ฯลฯ สามารถตรวจสอบผลการทำงานของตนเองเป็นระยะ ๆ โดยผู้สอนให้คำแนะนำ ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ ผู้เรียนฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ 4) ทักษะ ประเมินและปรับปรุงงานคือ นักเรียนรู้จักมีการประเมินผลทั้งการวางแผนการทำงานการประเมินผลก่อน

ปฏิบัติว่านักเรียนจะต้องเตรียมอะไรบ้าง ขณะปฏิบัติให้ประเมินว่าวิธีการทำเป็นอย่างไร มีข้อบกพร่องที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร และหลังปฏิบัติผลงานออกมาเป็นไปตามจุดประสงค์หรือไม่ มีข้อดี ข้อเสียอย่างไร เพื่อจะได้แก้ไข ปรับปรุงให้ดีขึ้น สอดคล้องกับธนพร โมราบุตร (2547 : 51) กล่าวถึง กระบวนการว่าขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอนที่ถูกต้อง เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่ดีในการทำงาน คือ สามารถคิดเป็นแก้ปัญหาเป็น ปฏิบัติเป็นมีคุณภาพในการดำเนินงานและสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สรุปโดยภาพรวมนักเรียนมีการพัฒนาทักษะกระบวนการทำงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.67 คิดเป็นร้อยละ 86.63

มีระดับการพัฒนาดีมาก เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเข้ากับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ คุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ที่มีกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติงาน ที่เป็นขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มต้นจนแล้วเสร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้เป็นขั้นตอนที่ช่วยให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพนำไปสู่ความสำเร็จตามจุดประสงค์และเป้าหมายได้ ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 25) ที่ระบุถึงทักษะกระบวนการทำงานไว้ว่า การลงมือทำงานด้วยตนเอง โดยมุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติวิธีการทำงานอย่างสม่ำเสมอ ทั้งการทำงานเป็นรายบุคคลการทำงานเป็นรายกลุ่ม ซึ่งจะสามารถทำงานได้อย่างบรรลุตามเป้าหมายการฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนจากประสบการณ์ลงมือปฏิบัติจริง กิจกรรมตามขั้นตอนกระบวนการทำงานเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการในการทำงานที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุคนธ์ สิ้นธุพานนท์ (2550 : 113) ที่กล่าวว่า กระบวนการทำงานเกิดจากการฝึกปฏิบัติ ผู้เรียนจนเป็นนิสัย เพื่อสามารถนำความรู้หรือวิธีการที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือในสถานการณ์อื่นได้

บันทึกสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 14 คน ตามฐานการเรียนรู้ 3 ฐาน ได้แก่ ดังนี้ ฐานที่ 1 การประดิษฐ์ตกแต่งบายศรีปากชาม ฐานที่ 2 การทำขนมเทียนไส้หวาน ฐานที่ 3 การสานชะลอมลายเฉลวหก ซึ่งมีกิจกรรม

การเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ การวิเคราะห์และศึกษางาน วางแผนการทำงาน ปฏิบัติงานตามที่วางแผนไว้ รู้จักประเมินและปรับปรุงผลงาน พบว่า ในด้านบรรยากาศการเรียนการสอน โดยทั่วไป ครูผู้ร่วมวิจัย ภูมิปัญญาท้องถิ่น พยายามพูดคุยเป็นกันเองแบบญาติผู้ใหญ่ในท้องถิ่น ซึ่งทำให้นักเรียนได้รู้จัก เข้าใจท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความผูกพัน ความหวงแหนและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน และภูมิปัญญาท้องถิ่นใช้ หลักธรรมในการสอนให้นักเรียนมีสมาธิในการปฏิบัติงานให้สำเร็จ ความรู้ในท้องถิ่นหรือ ความรู้ของชุมชนเป็นความรู้ในเชิงปฏิบัติเพื่อตอบปัญหาในเชิงปฏิบัติของชุมชนนั้น ๆ เป็นการเฉพาะจะมีมุมมองด้านศาสนาธรรมกำกับอยู่และส่วนใหญ่จะอยู่ในประเพณีหรืออยู่ในระบบความสัมพันธ์ของผู้คนในชุมชนทุกคนพยายามที่ปฏิบัติตามคำแนะนำ เมื่อมีปัญหาหรือเกิดข้อสงสัยก็กล้าที่จะถามมากขึ้น บรรยากาศการเรียนไม่เคร่งเครียด สนุกสนานสังเกตทุกคนมีรอยยิ้ม สบายหัวเราะในขณะที่ปฏิบัติ ผู้เรียนเอาใจใส่ในการเรียนโดยส่วนใหญ่จะมีกระตือรือร้นสนุกสนานเล็ก ๆ สำหรับบันทึกปัญหาที่พบจะช่วยกันคิดหาวิธีแก้ไขกับเพื่อนในกลุ่ม หรือถ้าหากยังไม่เข้าใจหรือหาวิธีแก้ไขไม่ได้ก็จะมาขอคำแนะนำจากครู ภูมิปัญญาท้องถิ่นใหม่ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งนี้ ทำให้นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับ ธนพร โมราบุตร (2547 : 63) ได้กล่าวว่า กระบวนการทำงานเพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่ดีในการทำงาน คือ มีการวิเคราะห์ วางแผนการทำงาน การฝึกปฏิบัติงานจริงตามวิธีและขั้นตอน แล้วสรุปเป็นองค์ความรู้ที่ได้การปฏิบัติจริง มีการประเมินผลการทำ ทั้งกระบวนการและผลผลิตเพื่อปรับปรุงพัฒนา มีนิสัยที่ดีในการทำงาน และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ปัญหาที่พบว่า นักเรียนส่วนมากตั้งใจปฏิบัติงานแต่ขาดการประหยัด ความประณีต และมีบางคนในกลุ่มที่เชื่อมั่นในฝีมือตัวเอง แต่ขาดเทคนิคในการปฏิบัติงาน ให้สวยงาม ประณีตและรวดเร็ว ครู ภูมิปัญญาท้องถิ่นต้องคอยแนะนำ และให้กำลังใจ ซึ่งส่วนมากนักเรียนมีการพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานที่ดี เช่น รู้จักเตรียมวัสดุ - อุปกรณ์ มาเพื่อปฏิบัติการประดิษฐ์ตกแต่งบายศรีปากชาม การทำขนมเทียนไส้หวาน การสานชะลอมหลายเฉลวหกได้ถูกต้องเหมาะสมกับงานรู้จักวางวางแผนการทำงาน ปฏิบัติตามขั้นตอน นักเรียนประเมินการทำงานของตัวเองและของเพื่อนร่วมงานได้และเมื่อมีปัญหา ก็สามารถแก้ปัญหาได้ บางครั้งในการสอนการปฏิบัติงาน เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่สามารถใกล้ชิดกับนักเรียนหญิงได้ ครูจึงแก้ปัญหาโดยใช้ระบบพี่สอนน้อง คือ ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เคยผ่านการเรียนรู้ที่มีการปฏิบัติมาช่วยสอนนักเรียนหญิงซึ่งมีครูคอยแนะนำอย่างใกล้ชิดโดยภาพรวมนักเรียนมีการพัฒนาทักษะกระบวนการทำงาน ในการ

ประดิษฐ์ตกแต่งบายศรีปากชาม การทำขนมเทียนไส้หวาน การสานชะลอมหลายเฉลวหก นักเรียนมีนิสัยรักการทำงานเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องาน ตลอดจนมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่เป็นพื้นฐาน ได้แก่ ความขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด และอดทน อันจะนำไปสู่การเป็นผู้เรียนที่สามารถช่วยเหลือตนเองและพึ่งตนเองได้ นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รู้จักฝึกฝนการปฏิบัติงานซ้ำเพื่อให้เกิดความชำนาญในการทำงานมากขึ้นมาากขึ้น

ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน ครู ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้การปฏิบัติจริงร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน

พบว่า ประเด็นที่นักเรียน ครู ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีอยู่ 18 ประเด็น (ร้อยละ 90.9 – 82.4) ตามประเด็นดังนี้ เนื้อหาสาระ สอดคล้องกับความถนัดและความต้องการของนักเรียน สถานศึกษา และชุมชนนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพได้ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 ว่าด้วย การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ จัดเนื้อหา สาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้นักเรียน ครู ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดภาคภูมิใจ นักเรียน เรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการทำงานทุกขั้นตอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่นำมาให้นักเรียนฝึกเป็นทักษะกระบวนการที่สำคัญเป็นการปฏิบัติจริงและมีประโยชน์ต่อนักเรียน กิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ ทำให้เกิดความผูกพัน เห็นคุณค่า รู้จักการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ การได้ฝึกปฏิบัติจริงหลาย ๆ ครั้งทำให้นักเรียนเกิดความชำนาญและสนุกสนานในการเรียนรู้ รูปแบบที่นำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนสามารถนำทักษะกระบวนการทำงานที่ได้เรียนรู้ไปปรับใช้กับงานอื่น นักเรียนสามารถเลือกวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ที่มีในท้องถิ่นได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับงาน นักเรียนใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นและรู้จักใช้พลังงานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอย่างประหยัด คุ่มค่าและถูกวิธี สอดคล้องกับสาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน

มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิต และครอบครัว นักเรียน ครู และภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความภูมิใจที่มีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงทุกขั้นตอน การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงเป็นระยะโดยผู้วิจัย ครู และภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ทำให้นักเรียนเกิดความกังวล ภูมิปัญญาท้องถิ่นสมควรอนุรักษ์และถ่ายทอดความรู้ ความชำนาญให้คนรุ่นหลังสืบต่อไป นักเรียน ครู ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความพอใจกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่นำมาใช้สอนให้กับนักเรียน กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบตามขั้นตอน ทำให้นักเรียนเกิดความคล่องแคล่ว และมีความชำนาญ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่นำมาใช้มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้ครบทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ทักษะกระบวนการและคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม เรื่อง ที่นำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพียงพอที่จะช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การฝึกปฏิบัติโดยมีครู ภูมิปัญญาท้องถิ่น คอยแนะนำทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะในการทำงานมากขึ้น และมีประเด็นในระดับเห็นด้วย 2 ประเด็น (ร้อยละ 80 -72.72) คือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่นำมาสอนนักเรียนสามารถนำไปช่วยเหลืองานในสังคมชุมชนและครอบครัว และรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่นำมาสอนสามารถใช้เทคโนโลยีมาช่วยได้ เช่น ใช้ในการออกแบบ การสืบค้นข้อมูล ฯลฯ รวมคะแนนทั้งหมดอยู่ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 4.47 คิดเป็นร้อยละ 89.66 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.29

โดยสรุป รูปแบบการจัดการเรียนรู้การปฏิบัติจริงร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียนที่ผู้วิจัยนำไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้พบปัจจัยหลายอย่างที่ส่งผลต่อความสามารถในการปฏิบัติงาน เช่น พื้นฐานความรู้ ทักษะแตกต่างกัน ความรับผิดชอบ ความตั้งใจ ความอดทนในการปฏิบัติงานนักเรียน อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้การปฏิบัติจริงร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ก็เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547 : 3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระการเรียนรู้กลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยีไว้ว่าเน้นภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี และเน้นที่ทักษะกระบวนการทำงานเท่า ๆ กับผลงาน

จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทำงานเป็น รักงาน มีเจตคติที่ดีต่อการทำงานและมองเห็นคุณค่า ค่านิยมของการทำงาน ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติงานด้วยตนเอง ตลอดทั้งให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการทำงานที่ดี

ข้อเสนอแนะ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้การปฏิบัติจริงร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน จากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนรู้ตามขั้นตอนการปฏิบัติจริงร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานอยู่ในระดับดีมาก ดังนั้นครูจึงควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้การปฏิบัติจริงร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เพื่อเป็นทางเลือกในการพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาทักษะกระบวนการทำงาน

- 1.1 ผู้สอนสามารถนำรูปแบบนี้ไปทดลองใช้ โดยศึกษาขั้นตอนการเรียนรู้ให้ชัดเจนและปรับให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้และวัยของผู้เรียน
- 1.2 ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริงให้มีความต่อเนื่องสม่ำเสมอ และเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน
- 1.3 ครูควรชี้แนะให้นักเรียนรู้จักเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นอย่างรอบคอบ ประหยัด และครูเป็นผู้จัดบรรยากาศและสถานการณ์ต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน
- 1.4 ควรเลือกภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้ ความสามารถในสาขาความรู้ต่าง ๆ เข้าไปช่วยจัดการศึกษา เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนครู

2. ข้อเสนอแนะต่อการทำวิจัยพัฒนาทักษะกระบวนการทำงาน

- 2.1 ควรส่งเสริมและประสานให้เกิดการรวมกลุ่มของภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมทั้ง เชื่อมโยงเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ยั่งยืน
- 2.2 ควรศึกษาวิจัยคุณธรรม จริยธรรม และคุณธรรมอันพึงประสงค์ที่เกิดจากทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน
- 2.3 ควรมีเสริมสร้างความร่วมมือในการทำวิจัยพื้นบ้านระหว่างครู บุคลากรทางการศึกษา นักวิจัยในชุมชน โรงเรียน ส่วนราชการท้องถิ่น สถาบันอุดมศึกษา และเอกชน รวมทั้งจัดระบบการวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน

2.4 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการส่งเสริม
การเรียนรู้และพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียนให้เหมาะสมกับกิจกรรม และ
ธรรมชาติของกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.5 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทักษะการปฏิบัติจริง ที่เอื้อต่อการพัฒนา
ทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY